

Terminology standards. Preparation and layout

Normes terminologiques. Elaboration et présentation

Terminologische Normen. Vorbereitung und Ordnung

Předmluva

V této normě je zapracována norma ISO 10241 Mezinárodní terminologické normy. Příprava a uspořádání, první vydání 1992-12-15, která uvádí základní pravidla pro tvorbu terminologických norem.

Protože celkové zpracování originálu normy, a tedy i uváděné požadavky a příklady vycházejí především ze systému, prostředků a potřeb jazyků germánských a románských, tzn. jazyků s výraznou analytickou vývojovou tendencí, bylo třeba při překladu do češtiny, která představuje jiný typ jazyka, patří mezi jazyky slovanské, jejichž charakteristickým znakem je flexe a derivace, modifikovat některé požadavky a doplnit příslušné příklady tak, aby vyhovovaly i tomuto typu jazyka a aby byly pro zpracovatele norem dostatečně ilustrativní. Příklady uváděné v této normě nejsou proto vždy z originálu normy přejímány pouhým překladem, ale tam, kde je to zapotřebí, se namísto překladu uvádějí příklady charakteristické pro jazykový systém češtiny.

Z důvodů přehlednosti a pro snadnější orientaci zůstává v maximální možné míře zachována stavba normy ISO i všechny její podstatné části. Pro větší jasnost a přehlednost se v textu normy ponechávají i příklady v původním jazyce uvedené v originále normy ISO a jejich překlad do češtiny - vždy s odkazem na tuto normu. Pokud je to zapotřebí, komentují se některá ustanovení z hlediska češtiny a jejich jazykových a terminologických potřeb a požadavků.

Vzhledem k tomu, že charakter současné terminologické práce vyžaduje, aby byly v široké míře využívány a citovány i mezinárodní normy, uvádějí se citace těchto norem i v případě, že u nás nejsou zavedeny. Originály těchto norem jsou k dispozici v dokumentaci ČSNI.

POZNÁMKA - Vzhledem k potřebě zachovat shodné číslování s ISO 10241 následuje za kapitolou 1 kapitola 3. (Kapitola 2 ISO 10241 je v této normě součástí Předmluvy).

Citované normy

ČSN ISO 31 Veličiny a jednotky (01 1300)

ČSN ISO 1087 Terminologie. Slovník (01 0150) (v návrhu)

ČSN ISO 3166 Kódy pro názvy zemí (97 1002)

ČSN IEC 27:- Písmenné značky používané v elektrotechnice (33 0100)

ISO 639:1988, *Code for the representation of names of languages*. (Kód pro uvádění názvů jazyků)

ISO 704:1987, *Principles and methods of terminology*. (Principy a metody terminologie)

© Český normalizační institut, 1996

20017

Strana 2

ISO 860:—¹ *International harmonization of concepts and terms*. (Mezinárodní harmonizace pojmů a termínů) (připravuje se)

ISO 2145:1978, *Documentation - Numbering of divisions and subdivisions in written documents*. (Dokumentace - Číslování částí a podčástí psaných dokumentů)

ISO 7154:1983, *Documentation - Bibliographic filling principles*. (Dokumentace. Bibliografický záznam) International Phonetic Association. *The principles of the International Phonetic Association: being a description of the international phonetic alphabet and the manner of using it*. 1984, London. (Mezinárodní fonetická asociace. Principy mezinárodní fonetické asociace: popis mezinárodní fonetické abecedy a způsobů jejího užití. Londýn 1984).

Obdobná mezinárodní norma

ISO 10241:1992 International terminology standards. Preparation and layout (Mezinárodní terminologické normy.

Příprava a uspořádání)

Vypracování normy

Zpracovatel: PhDr. Věra Vlková, CSc., IČO 44349785

Technická normalizační komise: TNK 114 Terminologie. Principy a koordinace

Pracovník Českého normalizačního institutu: Ing. Jarmila Millerová

¹⁾ V tisku. (Revize ISO/R 860:1988.)

Strana 3

Obsah	strana
Úvod	4
1 Předmět normy	4
3 Definice	4
4 Normalizace terminologie	5
5 Příprava terminologických norem	5
5.1 Přípravné práce	5
5.1.1 Analýza potřeb	5
5.1.2 Úvahy o cílovém souboru	5
5.1.3 Vymezení předmětu	6
5.1.4 Prameny	7
5.1.5 Počet pojmů	7
5.1.6 Výběr jazyků	7
5.1.7 Harmonogram činnosti	7
5.2 Postup práce	7
5.2.1 Shromažďování terminologických údajů	7
5.2.2 Zaznamenávání terminologických údajů	7
5.2.3 Vypracování seznamu termínů	8
5.2.4 Stanovení pojmových polí a pojmových systémů	9
5.2.5 Vypracování definic	9
5.2.6 Tvoření a výběr termínů	10
6 Terminografie	11
6.1 Typy terminologických údajů	11
6.2 Uspořádání hesel	12
6.2.1 Číslo hesla	12
6.2.2 Preferovaný termín (preferované termíny)	12
6.2.3 Národní varianty	14
6.2.4 Výslovnost	15
6.2.5 Zkrácené podoby	15
6.2.6 Dovolенý termín (dovolené termíny)	15
6.2.7 Značky	16
6.2.8 Termíny nevhodné, zastaralé a vyšlé z úzu	16
6.2.9 Gramatické informace	17
6.2.10 Oblast užití	19

6.2.11	Definice	20
6.2.12	Další způsoby označení pojmu	21
6.2.13	Odkazy na preferované a související termíny a další údaje	21
6.2.14	Příklady užití termínu	23

Strana 4

6.2.15	Poznámky	23
6.2.16	Ekvivalenty termínů	24
6.3	Pořadí hesel	24
6.3.1	Systématické řazení	24
6.3.2	Smíšené řazení	25
6.3.3	Abecední řazení	26
6.4	Rejstříky	27
6.4.1	Systematické terminologické normy	27
6.4.2	Abecední terminologické normy	27
6.4.3	Způsob uvádění	27
6.4.4	Uvádění víceslovných termínů	28
6.5	Grafické znázornění	31
6.6	Bibliografie	31
	Příloha A: Přehled terminografických požadavků	32
	Rejstřík	33

Úvod

Normalizace terminologie je nezbytnou součástí všech činností v oblasti normalizace. Proto je nutné uplatňovat jednotné principy a metody terminologické práce.

Jednotné metody

- a) pomáhají vhodným a účinným způsobem organizovat terminologickou práci;
- b) zajišťují shodu a jednotnost terminologie jak v rámci jednotlivých odborných oblastí, tak i v oblastech souvisejících;
- c) přispívají ke sjednocení pojmových a terminologických systémů v různých jazycích;
- d) podporují efektivní využití informační techniky v terminologické práci.

Tato norma slouží jednak jako podklad pro zpracování mezinárodních terminologických norem i národních terminologických norem, jednak se zásady v ní stanovené využívají též při zavádění mezinárodních terminologických norem jako ČSN.

1 Předmět normy

Tato norma stanoví pravidla pro práci při přípravě a uspořádání terminologických norem. Nenahrazuje terminologické principy a metody, které jsou zpracovány v ISO 704.

Nezabývá se administrativními postupy, které vyžadují mezinárodní normalizační organizace pro

zpracování dané terminologické normy. Tato ustanovení jsou obsažena ve Směrnících ISO/IEC.

Tato norma se nezabývá změnami, které mohou být nezbytné v případě, kdy je mezinárodní norma přejímána jako norma národní.

-- Vynechaný text --